

Száz éves az Eötvös Loránd Fizikai Társulat

Száz éve alakult meg a Matematikai és Fizikai Társulat

Ezt a centenáriumot ünnepelték a magyar fizikatanárok és fizikusok. Most azonban az esemény jelentősége túlnőtt a szokásos koszorúzás és bankett keretein. Az Eötvös-Társulatot október 19-én személyesen köszöntötték a Magyar Tudományos Akadémia, a Művelődési Minisztérium, az Európai Akadémia, az Európai Fizikai Társulat, a Nemzetközi Fizikai Unió vezetői, de elküldte prominens tagjait a japán, az angol, az amerikai fizikai társulat és egyéb tudományos testületek is. Ekkor adtuk át az Eötvös Társulat díjait, s választottunk új tiszteleti tagokat a külföldön élő magyarajkú tudósok közül. Az évfordulóra Eötvös Loránd-bélyeg jelent meg.

A nagyarányú érdeklődés és részvétel tükrözte a magyar tudomány elismerését. Az Eötvös Egyetemen az Európai Fizikai Társasággal közösen egésznapos tanácskozást szerveztünk "Az európai fizika múltja és jövője" témából. Ezen a nemzetközi tudományos szervek irányítói adtak programot, köztük Carlo Rubbia, az európai Atomkutató Központ Nobel-díjas vezérigazgatója. A fizika fontos területeit áttekintő előadások felmérték az örökséget és kijelölték a fejlesztés útját. Ezen a napon az Eötvös Egyetemen volt az európai fizika intellektuális központja.

A fizikatanárok október 20. és 22. közt Jászberényben találkoztak, hogy nemzetközi (szovjet, japán, angol, amerikai) szakértőkkel együtt feleletet adjanak az 1990-es évek oktatási kihívására. A tanítás mindig is az Eötvös Társulat figyelmének központjában állt. Az 1894-ben megindult Középkisiskolai Matematikai Lapok a matematikai és fizikai problémák megoldására neveli a fiatalokat. A világ időrendben első és mindmáig egyik legrangosabb folyóirata, példamegoldói közül a világ tudományának óriásai is kerültek ki. Az Eötvös Loránd Tanulmányi Versenyek közel 100 éve tűznek ki célt a legjobbak elé. 1991-ben a Nemzetközi Fizikai Diákolimpián 35 ország versenyében az öt fős magyar diákcsoport a harmadik helyen végzett. A nemzetközi pedagógiai közösség számon tartja, hogy a magyar diákok átlagtudása a természettudományokban (fizikában és biológiában) kiemelkedő. A tízéves magyar diákokat csak a Távol-Kelet és Skandinávia néhány országa előzi meg. A 14 éveseknél Magyarország és Japán van az élen. A 18 éveseknél hazánkat csak néhány angol tantervet használó ország tudta megelőzni, de ott a diákoknak csak az általuk választott három tárgyat kell tanulniok. Az általános iskolát elvégzett magyar tanulók átlaga jobban felkészült természettudományokból, mint például Olaszországban a fizikából érettségizettek. Ezért jönnek most hazánkba Európa és a tengerentúl tanárai is, ezért rendezünk jövőre japán-magyar fizikatanári találkozót. Az Eötvös Társulat a magyar tanár munkája előtt is tisztelgett, amikor október 19-én a 90 éves Csekő Árpád tanár urat tiszteletbeli elnökévé választja. Kunfalvi Rezső tanár úr pedig a Nemzetközi Fizikai Unió svéd főtükarának kezéből vette át ugyanekkor azt az érmet, amellyel őt a Nemzetközi Fizikai Diákolimpiák kezdeményezéséért kitüntették. Azóta a Kelet-Közép-Európából elindított olimpiák már három kontinenst meghódítottak, felmérve a legtehetségesebb fiatalok tudását.

Erre az alkalomra hazánkba érkeztek a nagyvilágból (Erdélyből, Európából, Amerikából) a vezető magyarajkú fizikusok. Október 19-én délután 3 órakor magyar nyelven számoltak be munkáikról. Az Eötvös-érmeket Mezei Ferenc berlini professzor, a

Magyar Tudományos Akadémia és az Európai Akadémia tagja vette át a neutrospin-visszhang felfedezéséért. Teller Ede Kaliforniából érkezett és arról beszélt, milyen szerepet játszottak a magyar tudósok a világháború alatt Amerikában az atomenergia felszabadításában. Kürti Miklós (az Angol, a Magyar, az Európai Akadémia tagja) Oxfordból és prof. Tisza László, a massachusettsi műegyetemről a legmélyebb hőmérsékletek előállításának elméletéről tartottak előadást. Az erdélyi professzorok a magyar tudomány erdélyi hagyományait elevenítették fel, de szóltak még sokan mások is.

A centenáriumi események közül mások is méltók a tömegkommunikáció figyelmére. Ülészak emlékezett meg arról, hogy a kripton-lámpa magyar megalkotója, Bródy Imre 100 éve született. Gyulán megkoszorúztuk szülőházát. 200 éve született Petzvál József, aki tudományos alapon tervezte meg a modern fotoobjektívet. Bécsben is, Budapesten is utca van elnevezve róla. Bécsben megkoszorúztuk, Budapesten felavattuk emléktábláját. A Műegyetemen kiállítás nyílik nagyhírű tanítványaik (a radioaktív nyomjelzést, atomreaktort, modern rakétarepülést, holográfiát stb. kifejlesztő, Nobel-díjat is kiérdemelt) magyar fizikusok munkáiból. A Farkasréten felavatjuk Vermes Miklósnak, korunk legnagyobb fizikatanár-egéniségének sírkövét.

A centenáriumi hetet követően az Akadémián székfoglalót tartott a Svájcban élő Telegi Bálint. 1990-ben ő kapta a Nobel-díj utáni legnagyobb tudományos kitüntetést, a Wolf-díjat.

MARX GYÖRGY

Korai mérleg

- a Televideo Kiadó ősszel megjelent videokazettái és az iskolák -

Alig másfél hónapja, hogy megérkezhetett az iskolákba a Televideo Kiadó 44 új műsort tartalmazó, legfrissebb videoműsor ajánlata. Az iskolák - jól ismert szűkös anyagi körülményeik ellenére - elég szép számban rendeltek tőlünk. Ezt a kiadást a korábbiakhoz hasonlóan én állítottam össze. Szerkesztői tapasztalataim azt mutatják, hogy nem elhamarkodott ítélni abból, amit most látok a megrendelésekből. Már most kitűnik, hogy a pedagógusok mit találnak leghasználhatóbbnak abból, amit nekik kínálunk. Nincsenek könnyű helyzetben, hiszen nem vásárolhatják meg mindazt, ami esetleg hasznos lehetne számukra. Azért is érdekesek ezek az adatok, mert bizonyára hosszú mérlegelés kellett, hogy eldöntsék: mi az, amit megengedhetnek maguknak, s mi az, amit nem.

Vezet a földrajz

Már a korábbi kiadások is azt mutatták, hogy azok a műsoraink, amelyeket a földrajztanároknak ajánlunk, általában tetszésre találnak. A jelenség mögött nemcsak az rejtezik, hogy a tájakat, országokat, népeket bemutató filmek sikeresek, hanem az is, hogy a földrajz oktatásához ma már elengedhetetlen az adott hely, jelenség bemutatása.

Idei őszi ajánlatunkban azonban olyan földrajzi filmet ajánlottunk, amely nem egy a sok közül. "Az egyetlen Föld" című alkotás valóban nagy érték. Szemléletét a földta-